

Наукові перспективи

Видавнича група

ВІСНИК науки та освіти
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

Bulletin of Science and Education

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

№ 9(15) 2023

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 9(15) 2023

Київ – 2023

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 9(15) 2023

Kiev – 2023

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2023. № 9(15) 2023. С. 935

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 02.10.2023, № 1/10-23)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність – 035 філологія).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходить застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головня Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Співки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бутая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- ✚ Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- ✚ Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- ✚ Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- ✚ Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- ✚ Мацько Віталій Петрович - доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови та літератури Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (Хмельницький, Україна)

- Дмитрієва Г.О., Федь І.Є., Плахотський О.В.**
Дослідження стану сформованості пізнавальної активності
здобувачів початкової освіти засобами ігрової діяльності.....**396**
- Жаркова І.І., Янкович О.І.**
Технологія кейс-стаді в освітньому процесі НУШ як засіб
розвитку критичного мислення молодших школярів.....**408**
- Кінах Н.В.**
Цифрові інструменти для керування іт проєктами в роботі
вчителя.....**421**
- Кічук Н.В., Воробйова А.В.**
Критичне мислення як передумова конструктивного розвитку
здатності майбутнього фахівця до інноваційної діяльності.....**434**
- Купрієвич В.О., Рожнова Т.Є.**
Професійна підготовка майбутніх фахівців сфери
підприємництва в закладі професійної (професійно-технічної)
освіти.....**446**
- Лазарєв О.В., Фернос Ю.І.**
Опис моделі розвитку пізнавальної самостійності студентів
аграрного закладу вищої освіти.....**454**
- Лелека В.М.**
Популяризація урядом США здорового способу життя як
фактору розвитку фізичного виховання молоді.....**464**
- Лисенко Т.А., Привалко Е.Г., Зайцева Г.М.**
Особливості використання міждисциплінарних зв'язків у
процесі професійно орієнтованого навчання майбутніх
фармацевтів на прикладі предмету «фізико-хімічний аналіз у
створенні ліків».....**472**
- Лісіна Л.О., Шафорост Ю.А.**
Формування готовності майбутніх педагогів до професійної
інноваційної діяльності.....**486**
- Макєшина Ю.В., Шнітун І.І., Лисенко С.О., Кравченко А.В.**
Структура соціокультурних компетенцій майбутніх фахівців з
фізичної культури і спорту.....**498**

УДК: 373.3:37.036.1:004.942:165.2

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9\(15\)-408-420](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-9(15)-408-420)

Жаркова Ірина Іванівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, <https://orcid.org/0000-0003-0217-1498>

Янкович Олександра Іванівна доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, <https://orcid.org/0000-0003-4253-5954>

ТЕХНОЛОГІЯ КЕЙС-СТАДІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НУШ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація. Сучасне інформаційне суспільство висуває великі вимоги до розвитку критичного мислення та аналітичних навичок молодших школярів. У цьому контексті технологія кейс-стаді (case-study) є важливим інструментом для формування цих навичок в освітньому процесі. У статті розглядається актуальність використання технології кейс-стаді, подаються приклади конкретних методів та прийомів для її впровадження, обговорюються перспективи подальших досліджень у цій галузі.

Технологія кейс-стаді володіє потенціалом щодо розвитку в учнів критичного мислення та навичок аналізу. Вона сприяє активному інтелектуальному розвитку, допомагаючи молодшим школярам розуміти складні проблеми та приймати обґрунтовані рішення. Крім того, технологія кейс-стаді інтегрується з іншими технологіями і методами навчання, що робить освітній процес більш комплексним та ефективним.

Автори статті спонукають до подальших досліджень у цій галузі, зокрема, до вивчення методики впровадження технології кейс-стаді в освітній процес початкової школи та її впливу на розвиток критичного мислення учнів. Також досліджується можливість адаптації цієї технології для різних навчальних предметів та вікових груп.

Унікальність технології кейс-стаді полягає в її спроможності стимулювати аналітичне мислення та інтегрувати різноманітні методи навчання. Ця технологія відкриває нові можливості для навчання та розвитку учнів, водночас є предметом для подальших досліджень щодо впровадження в освітній процес.

У часи, коли інформаційна насиченість та прийняття критичних рішень мають важливе значення, технологія кейс-стаді є містком між теоретичними знаннями та практичним застосуванням, забезпечуючи молодших учнів необхідними навичками для успішної адаптації в умовах стрімкого розвитку нашого світу. У статті розкрито трансформаційний потенціал технології кейс-стаді та акцентовано на її значущості у сучасній освіті.

Ключові слова: технологія case-study, критичне мислення, розвиток критичного мислення, молодші школярі, Нова українська школа, освітні технології.

Zharkova Iryna Ivanivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Methods of Primary and Preschool Education, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Maksym Kryvonis St., 2, Ternopil, 46027, <https://orcid.org/0000-0003-0217-1498>

Yankovych Oleksandra Ivanivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Pedagogy and Methods of Primary and Preschool Education Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Maksym Kryvonis St., 2, Ternopil, 46027, <https://orcid.org/0000-0003-4253-5954>

CASE-STUDY TECHNOLOGY IN THE NEW UKRAINIAN SCHOOL EDUCATIONAL PROCESS AS A MEANS OF DEVELOPING CRITICAL THINKING IN YOUNGER STUDENTS

Abstract. Modern information society places high demands on the development of critical thinking and analytical skills in younger students. In this context, the case-study technology emerges as a crucial tool for cultivating these skills in the educational process. This article explores the relevance of utilizing case-study technology, provides examples of specific methods and techniques for its implementation, and discusses the prospects for further research in this field.

Case-study technology is distinguished by its ability to foster critical thinking and analytical skills in students. It promotes active intellectual development, helping younger students comprehend complex issues and make informed decisions. Furthermore, case-study technology can be integrated with other teaching methods, enhancing the complexity and effectiveness of the learning process.

The authors of this article call for further research in this area, including the investigation of methods for integrating case-study technology into the educational process and its impact on the development of students' critical thinking. It is also essential to explore the adaptability of this technology to various subjects and age groups.

The uniqueness of case-study technology lies in its capacity to stimulate analytical thinking and integrate diverse teaching methods. This technology opens up new possibilities for teaching and student development and holds significant potential for further research and implementation in the educational process.

In an era where information abundance and critical decision-making are paramount, case-study technology stands as a bridge between theoretical knowledge and practical application, equipping younger students with the essential skills to thrive in our rapidly evolving world. This article sheds light on the transformative potential of case-study technology and underscores its significance in contemporary education.

Keywords: case-study technology, critical thinking, development of critical thinking, younger students, New Ukrainian School, educational technologies.

Постановка проблеми. Протягом останніх двох десятиріч інформаційно-комунікаційні технології стрімко розвивалися, перетворюючи сучасне освітнє середовище та процес навчання у щось дуже динамічне та доступне. Молодші школярі, які ще зовсім нещодавно заходили у світ знань, вже в початковій школі здатні користуватися Інтернетом, світом, де закладені унікальні можливості для доступу до безлічі інформації та контактів із представниками інших культур. У цій доступності інформації, легкості та швидкості її знайти зникає потреба думати, напружуватися та розвивати власне критичне мислення.

Разом з тим, необхідно розуміти, що інформаційне середовище, хоч і є джерелом безмежних можливостей, також створює сприятливі умови для маніпуляції свідомістю користувачів. Більше того, інформація, доступна в мережі, не завжди є достовірною та науково

обґрунтованою, і це може завдати непоправної шкоди інтелектуальному розвитку людини.

Щоб запобігти цим негативним процесам, необхідно активно розвивати самостійне критичне мислення, зокрема і в учнів молодшого шкільного віку. Це особливо актуально, оскільки учні цього віку мають недостатньо життєвого досвіду, тож легко можуть піддаватися впливу. Не завжди цей вплив є позитивним, і дитина може приймати хибні рішення або набувати негативних реакцій, сприймаючи оцінки та думки навколишніх.

На сьогодні існує ряд сучасних освітніх технологій, які піддаються науковому та практичному аналізу щодо їхньої ефективності та доцільності використання для розвитку критичного мислення. У процесі проведення такого аналізу, з фокусом на розвиток критичного мислення, ми звернули увагу на технологію кейс-стаді (case-study). Вибір її зумовлений перевагами та можливістю досягнення високих результатів, які вбудовані у сутність та зміст технології. Важливим аргументом є прикладний характер кейс-стаді, що дуже важливо для реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів у НУШ.

Отже, актуальність обраної теми та технології зумовлена наступними факторами:

- впровадження концепції «Нова українська школа». НУШ передбачає новий підхід до навчання та розвитку дитини, в якому акцент робиться на формування особистості, її компетентностей, включаючи критичне мислення;
- інформаційний світ та виклики. У сучасному світі, де доступ до інформації легкий, школярі повинні вміти аналізувати, відсіювати та оцінювати інформацію, що надходить до них. Критичне мислення стає необхідною навичкою для успішного орієнтування в інформаційному просторі;
- необхідність упровадження інтерактивних методів навчання. Кейс-стаді, як інтерактивний метод навчання, може сприяти активному залученню молодших школярів до освітнього процесу та стимулювати у них розвиток критичного мислення.

Тому формування критичного мислення має бути важливим аспектом навчання, не лише як захист від недостовірної інформації та маніпуляцій, але й як ключова навичка для розвитку особистості. Воно допомагає здобувачеві освіти краще розуміти світ та приймати обґрунтовані рішення. Дуже важливо правильно обирати методи та засоби розвитку критичного мислення саме для молодших школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У галузі розвитку критичного мислення активно працювали й здійснили вагомий внесок видатні науковці та педагоги. Серед них можна виокремити такі постаті: Б. Блум, Дж. Дьюї, А. Кроуфорд, М. Ліпман, Р. Пол, Л. Елдер, Д. Халперн та інші. Серед українських дослідників, які займалися питаннями розвитку критичного мислення, звертаємо увагу на праці О. Пометун, Л. Терлецької, С. Терна, О. Тягла.

Щодо технології кейс-стаді, то її вперше було реалізовано в школі права Гарвардського університету в 1870 році. Згодом метод конкретних ситуацій використовували також викладачі Гарвардської бізнес-школи (1924 р.). Відсутність необхідних підручників зумовила впровадження інновації: було запропоновано спільно аналізувати ситуації, що виникали у конкретних організаціях, та розглядати шляхи ефективного вирішення проблем. Метод кейсів швидко здобув популярність і розповсюдився в інших навчальних закладах у багатьох країнах світу, залучаючи нових прихильників. Сьогодні технологія активно використовується в процесі вивчення різних предметів, зокрема й у початковій школі.

Серед українських дослідників цим питанням цікавилися Т. Алексєнко, А. Каленський, В. Бобрицька, С. Ковальова, В. Нечерда та інші. Загалом у вітчизняній педагогіці кейс-стаді розглядається як педагогічна інноваційна технологія, яка використовується як метод навчання та виховання [1, с. 227].

Узагальнений аналіз досягнень зарубіжних та українських учених вказує на те, що кейс-технологія є інтерактивним методом, спрямованим на наближення освітнього процесу до реальної діяльності. У контексті розвитку критичного мислення така характеристика технології є важливою і такою, що зможе забезпечити прикладний аспект освітньої діяльності.

Варто зазначити, що в науково-педагогічній літературі здебільшого увага приділяється сутності технології кейс-стаді, алгоритму проведення занять із застосуванням кейсу, але майже зовсім не розкриваються переваги застосування цієї технології з метою розвитку критичного мислення молодших школярів.

Метою цієї статті є дослідження ролі та потенціалу використання технології кейс-стаді в освітньому процесі Нової української школи (НУШ) з метою активного розвитку критичного мислення у молодших школярів.

Для досягнення мети статті визначаємо такі завдання:

- дослідити сутність технології кейс-стаді в освітньому процесі Нової української школи. Розглянути, що таке кейс-стаді та як впроваджується в контексті НУШ;

- проаналізувати досвід використання кейс-стаді як практичного інструменту розвитку критичного мислення молодших школярів;
- сформулювати практичні рекомендації для вчителів щодо впровадження технології кейс-стаді в освітній процес початкової школи для розвитку критичного мислення молодших школярів;
- визначити перспективи подальших досліджень, можливі напрями досліджень у цій галузі та важливість подальшого вивчення ролі кейс-стаді в освітньому процесі НУШ.

Ця стаття спрямована на вивчення та популяризацію ефективних педагогічних технологій розвитку критичного мислення у молодших школярів у рамках сучасної освітньої парадигми.

Виклад основного матеріалу. Із започаткуванням в Україні ідеї реформування школи різко зросла увага вітчизняних педагогів та психологів до проблеми розвитку критичного мислення. Це стало поштовхом до переосмислення ними сутності критичного мислення та формулювання визначень.

У педагогічній літературі критичне мислення розглядається як вищий рівень мислення, що базується на обробці інформації та включає в себе оцінку різних думок, гіпотез і можливих шляхів їх підтвердження. Д. Халперн і Х. Батлер вважають, що критичне мислення полягає в «застосуванні різних когнітивних методів і прийомів з метою підвищення шансів досягнення бажаного результату» [2, с. 184].

Як правильне й ефективне мислення, тісно пов'язане з логікою, визначає критичне мислення український дослідник О. Тягло [3].

С. Терно характеризує критичне мислення як здатність використовувати певні прийоми обробки інформації, що дозволяють отримати бажаний результат; вміння робити логічні умовиводи, приймати обґрунтовані рішення, оцінювати позитивні й негативні риси як отриманої інформації, так і самого розумового процесу [4].

Для нашого дослідження особливо важливою є концепція М. Ліпмана, який розглядає критичне мислення як «необхідну навичку для життя в сучасному світі, оскільки вона дозволяє ефективно розв'язувати широкий спектр практичних завдань у будь-якій професійній сфері, а також в міжособистісних відносинах, науковій роботі та повсякденному житті» [5, с. 17-23].

Не меншої ваги має дидактичне визначення критичного мислення, яке запропонувала українська дослідниця О. Пометун, сформулювавши його наступним чином: «критичне мислення — це окремий тип мислення, який характеризується активністю, цілеспрямованістю,

самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю та передбачає розвиток у процесі навчання здатності людини: визначати проблеми, аналізувати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел, висувати альтернативи й оцінювати їх, обирати спосіб розв'язання проблеми чи власну позицію щодо неї й обґрунтовувати свої погляди, робити свідомий вибір і діяти» [6, с. 94].

Розвиток критичного мислення — це важливий аспект не лише у навчанні, а й у повсякденному житті. Навички критичного мислення дають змогу не потонути в інформаційній лавині, не піддатися маніпуляціям, допомагають приймати зважені рішення та відстоювати їх. Критичне мислення допомагає в пошуку нових шляхів вирішення проблем. Навчити дітей критично мислити — означає правильно поставити запитання, спрямувати увагу в потрібне русло, вчити робити висновки та знаходити рішення.

Але критичне мислення не формується саме по собі. Для його розвитку потрібне керівництво з боку вчителя. Він має створити спеціальне середовище, а саме:

- визначити час і забезпечити умови для застосування критичного мислення;
- дати змогу учням вільно розмірковувати, висувати різні ідеї та думки;
- сприяти активному залученню учнів до процесу навчання;
- створити для учнів безризикове середовище, вільне від негативної оцінки;
- підтримати кожного учня у процесі формування критичних суджень;
- виявити уважність до критичних суджень учнів.

Таке середовище можливо створити на уроці, використовуючи спеціально розроблені освітні технології, які сприяють розвитку критичного мислення. Їх сутність полягає у тому, що освітній процес організовується на основі взаємодії, діалогу, в ході якого молодші школярі навчаються критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, враховувати альтернативні думки, приймати осмислені рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Однією із сучасних технологій розвитку критичного мислення є технологія кейс-стаді (case-study), яка передбачає пильну, поглиблену та детальну експертизу конкретної справи чи справ у контексті реального світу.

На початку варто зазначити, що кейс-стаді і метод кейсів, хоча й схожі за назвою, проте мають відмінності у своїй сутності. Метод

кейсів — це лише проблемний метод навчання, а кейс-стаді є технологією, яка містить різні рівні роботи з визначеними особливостями, що робить її більш багатогранною.

Дослідниця Т. Алексєєнко визначає «кейс-стаді ємкою аналітичною технологією, якій властиві синергія, моделювання, розвивальний контент, активізація мисленнєвої діяльності, орієнтованої на успіх та формування компетенцій щодо оптимального поводження в різних ситуаціях» [7, с. 8].

Також Т. Алексєєнко звертає увагу на те, що кейс-стаді має структурні компоненти, які визначають її як технологію. Зокрема, це:

- 1) актуальність, яка вказує на те, наскільки ситуація або завдання є актуальними та значущими для вивчення;
- 2) цільова група, адже кейс-стаді спрямована на конкретну групу, наприклад, на учнів певного віку або учнів певного класу;
- 3) мета, а саме визначення того, чого саме має бути досягнуто через використання кейс-стаді;
- 4) основний зміст, що включає в себе проблемну ситуацію та додаткову інформацію, яка допомагає вирішити цю ситуацію;
- 5) завдання, що містять проблемні питання або конкретні завдання, які учасники повинні вирішити;
- 6) процесуальний компонент, що окреслює сукупність інтерактивних методів роботи над проблемною ситуацією;
- 7) етапи та алгоритм упровадження — кроки, які слід виконати для успішного впровадження кейс-стаді, від підготовки до презентації результатів [7, с. 9].

Ці особливості роблять кейс-стаді потужним інструментом для аналізу та розв'язання проблемних ситуацій. Технологія сприяє розвитку аналітичного мислення, формуванню компетенцій для оптимальних дій у різних ситуаціях та активізації мисленнєвої діяльності.

Загальна структура кейсу складається з кількох основних компонентів:

- проблемна ситуація (випадок), що надає учням контекст для подальшої роботи;
- питання для обговорення або завдання, які стосуються проблемної ситуації і вимагають від учнів докладного розгляду, аналізу та обговорення;
- додаткова інформація, яка може бути корисною для учнів у розв'язанні проблеми (може включати документи, дані, графіки або будь-яку іншу інформацію, яка розширює розуміння ситуації).

Кейси надають учням можливість застосувати свої знання та навички до реальних ситуацій і розвивати аналітичні та проблемно-розв'язувальні вміння. Такий підхід сприяє глибокому засвоєнню матеріалу та підвищенню мотивації до навчання.

Реалізуючи технологію кейс-стаді, важливо дотримуватися певних етапів реалізації (див. табл. 1) [8, с. 92-93].

Таблиця 1

Етапи реалізації технології кейс-стаді під час заняття

Назва етапу	Обсяг часу, відведений на роботу	Зміст діяльності вчителя та учнів
Індивідуально-організаційний	30 %	1. Ознайомлення із ситуацією (на основі читання тексту, перегляду фрагмента фільму або розповіді педагога). 2. Виявлення проблем. 3. Аналіз інформації (встановлення причинно-наслідкових зв'язків).
Інтерактивна (групова) діяльність	50 %	1. Уточнення проблем та їх ієрархія. 2. Створення альтернативних рішень. 3. Виявлення переваг і недоліків кожного рішення. 4. Оцінка альтернатив.
Індивідуально-груповий	20 %	1. Прийняття рішення. 2. Підготовка звіту і презентація результатів.

Подаємо приклади ситуацій для обговорення на уроках у початкових класах НУШ [8, с. 93].

Для чого рослині листя?

У кожного з нас, звичайно, є кімнатні рослини. Вони різноманітні і по-своєму унікальні. В одних гарне листя, у інших яскраві квіти, а є й такі, які схожі на колючого їжака. Напевно, і в нас на підвіконні стоять ці дивні рослини. Їх не часто поливають, ростуть вони повільно, а цвітуть ще рідше. Ці зелені колючі кульки на перший погляд не подають жодних ознак життя, але якщо вони несподівано зацвітуть, то

тішать нас незвичайними, красивими квітами. Про що це я? Звичайно ж, про кактуси! Кактуси — це не просто рослини, це — чудеса природи! Адже і справді, вони незвичайні. У них немає листя, але є м'ясисте стебло, з якого стирчать страхітливі колючки. А якщо кактус все ж таки зацвітає, то на ньому з'являються незвичайні і красиві квіти.

Чому кактус не має листя? Чому кактуси дуже рідко цвітуть? Для чого рослині листя? У кого його найбільше?

Чому бджоли надають перевагу шестикутникам?

Максимко влітку любить проводити час у селі. Його дідусь захоплюється бджільництвом. Одного разу Максимко уважно розглядав стільники.

— Дідусю! Чому стільники складаються з шестикутників? Чому не прямокутників? — запитав дідуся. — Як у зошиті в клітинку?

— Та я якось не задумувався над цим, онучку. А й справді, чому? Треба поцікавитися. Знаю, що бджоли — одні з найкращих «математиків» у природі. Давай пошукаємо відповідь на Твоє запитання про математичні здібності бджіл в інтернеті.

Чому стільники у бджолиних вуликах складаються з шестикутників? Як бджолам вдається будувати вулик архітектурно досконало? [8, с. 94].

Варто зазначити, що технологія кейс-стаді стала не просто окремою технологією навчання, а важливим інтегруючим фактором, який включає в себе інші методи пізнання і активно співпрацює з ними. Це відбувається через той факт, що кейс-стаді природно вимагає використання різних підходів та методів для дослідження та аналізу проблемних ситуацій.

Кейс-стаді є комплексним інструментом, який включає в себе багато різних методів і підходів для досягнення глибшого розуміння та розв'язання проблемних ситуацій. Це дає можливість створити максимально інтерактивне та практичне навчання через використання:

- пошукових методів, коли учні мають шукати інформацію, досліджувати різні аспекти ситуації, щоб зрозуміти її більш повно;
- методів опису і аналізу — учні аналізують і описують проблему та можливі рішення;
- самоаналізу, коли кожен учень може аналізувати свої власні рішення та думки у контексті проблеми;
- проектування та моделювання, що включає створення проєктів або моделей для розгляду різних сценаріїв;
- дискусії та презентації, коли учні можуть обговорювати свої ідеї, аргументувати свої точки зору та презентувати свої результати.

Під час застосування технології кейс-стаді доцільно використовувати конкретні методи, які допомагають учням розв'язувати проблеми та аналізувати ситуації. Ось деякі з них:

- «Мозковий штурм» для знаходження нових диференційованих ідей та рішень;
- «Ажурна пилка», щоб розглядати проблему з різних точок зору, різні аспекти ситуації, аналізувати їх та знаходити можливі рішення, даючи можливість уникнути однобічного підходу до проблеми і розглядати її з різних перспектив;
- «Акваріум», коли потрібно змодельювати ситуації, де учні в ролі «спостерігачів» сліdkують за обговоренням групи, яка аналізує проблему, а потім коментують свої спостереження;
- «Шість капелюхів», коли потрібно дослідити ситуацію з різних точок зору і зменшити вплив особистих упереджень;
- «Групова дискусія», що дозволяє виявити різні підходи до розв'язання проблеми та взаємодіяти зі співучасниками;
- «Ділова гра», яка допомагає учням розвивати стратегічне мислення та приймати рішення.

Ці методи дають можливість зробити освітній процес більш ефективним і цікавим, сприяють розвитку критичного мислення молодших школярів, аналітичних навичок та здатності працювати зі складними проблемами.

Висновки. Технологія кейс-стаді є дієвим інструментом для розвитку критичного мислення та аналітичних навичок молодших школярів в умовах сучасної освіти. Важливо підкреслити її актуальність у сучасному інформаційному суспільстві, де здатність аналізувати інформацію та приймати об'єктивні рішення стає необхідною навичкою для молодого покоління.

У статті ми розглянули основні принципи та компоненти технології кейс-стаді, навели приклади конкретних методів та прийомів, які можна використовувати під час проведення уроків із використанням технології кейс-стаді. Важливо підкреслити, що ця технологія інтегрується з іншими технологіями та методами навчання, що робить навчання більш глибоким та комплексним.

Перспективи подальших досліджень у цій галузі включають вивчення ефективних методів упровадження технології кейс-стаді в освітній процес молодших школярів, а також дослідження її впливу на розвиток критичного мислення та навичок аналізу учнів. Також актуально дослідити можливості адаптації цієї технології для різних навчальних предметів та вікових груп.

Унікальність технології кейс-стаді полягає в її спроможності створювати умови для глибокого та аналітичного мислення учнів, а також у її можливості інтегрувати різноманітні методи навчання. Ця технологія відкриває нові можливості для навчання та розвитку учнів і має великий потенціал для подальших досліджень та впровадження в освітній процес.

Література:

1. Нечерда В. Б. Педагогічний потенціал технології «Case-study» у формуванні соціально успішної особистості учня. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2021. № 4(40). С. 225–231.
2. Halpern D. F., & Butler H. A. (2018). Is critical thinking a better model of intelligence? In R. J. Sternberg (Ed.), *The nature of human intelligence* (pp. 183–196). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316817049.013>
3. Тягло О. В. Критичне мислення. Харків: Основа, 2008. 236 с.
4. Терно С. О. Теорія розвитку критичного мислення (на прикладі навчання історії): посібник для вчителя. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 105 с.
5. Ліпман М. Чим може бути критичне мислення. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2006. № 27. С. 17-23.
6. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2, С. 89–98.
7. Алексєєнко Т. Розвивальний потенціал case-study (кейс-технології) у формуванні ключових компетентностей здобувачів освіти: до методичного інструментарію сучасного підручника. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. № 29. С. 5–13.
8. Янкович О. І., Кузьма І. І. (2020). Освітні технології у початковій школі: навчально-методичний посібник. Тернопіль. 290 с.

References:

1. Necherda V. B. (2021). Pedagogichnyi potentsial tekhnolohii "Case-study" u formuvanni sotsialno uspishnoi osobystosti uchnia. [The Pedagogical Potential of the Case-Study Technology in Shaping a Socially Successful Student Personality] *Pedahohichni nauky: teoriia ta praktyka*, 4(40), 225–231. [in Ukrainian].
2. Halpern D. F., & Butler H. A. (2018). Is critical thinking a better model of intelligence? In R. J. Sternberg (Ed.), *The nature of human intelligence* (pp. 183–196). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316817049.013> [in English].
3. Tiahlo O. V. (2008). *Krytychne myslennia*. [Critical thinking] Kharkiv: Osнова. 236 p. [in Ukrainian].
4. Terno S. O. (2011) *Teoriia rozvytku krytychnoho myslennia (na prykladi navchannia istorii): posibnyk dlia vchytelia*. [Theory of Critical Thinking Development (Using History Education as an Example): A Teacher's Guide] Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet, 105 p. [in Ukrainian].
5. Lipman M. (2006) *Chym mozhe buty krytychne myslennia*. [What Critical Thinking Can Be] *Visnyk proham shkilnykh obminiv*. № 27. 17–23. [in Ukrainian].

6. Pometun O. I. (2018) Krytychne myslennia yak pedahohichniy fenomen. [Critical thinking as a pedagogical phenomenon] Ukrainskyi pedahohichniy zhurnal. № 2, 89–98. [in Ukrainian].

7. Aliksieienko T. (2022). Rozvyvalnyi potentsial case-study (keis-tekhnologii) u formuvanni kliuchovykh kompetentnosti zdobuvachiv osvity: do metodychnoho instrumentarii suchasnoho pidruchnyka. [The Developmental Potential of Case-Study Technology in the Formation of Key Competencies in Education Recipients: A Contribution to the Methodological Toolkit of a Modern Textbook.] Problemy suchasnoho pidruchnyka, (29), 5–13. [in Ukrainian].

8. Yankovych O. I., Kuzma I. I. (2020). Osvitni tekhnologii u pochatkovii shkoli: navchalno-metodychni posibnyk. Ternopil. 290 p. [in Ukrainian].

Журнал

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 9(15) 2023

Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.

Підготовлено рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл.,
м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprint@gmail.com